

Janusz Lehmann

Chudożestwiennoje Nasledije", T. 2, 3, 1977 : [recenzja]

Ochrona Zabytków 32/1 (124), 85-87

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

P. Alagna, *The Construction of the Treatment Tanks Used in Conservation of Wood of the Marsala Punic Ship (Konstrukcja zbiorników użytych przy konserwacji drewna statku punickiego z Marsali)*, ss. 158—160. Odkryte fragmenty statku punickiego z III w. n.e. poddano konserwacji za pomocą nasycania w kąpeli w roztworze poliglikolu etylenowego 4000. Wymiary elementów, różne rodzaje drewna i długi czas trwania zabiegów wymagał sporządzania do tego celu specjalnych zbiorników. Opis zbiorników, ich konstrukcji i materiałów, z których zostały wykonane.

Zeszyt 4, stron 42, ilustracje

D. G. Duff, R. S. Sinclair, D. Stirling, *Light Induced Colour Changes of Natural Dyes (Światło wywołujące zmiany koloru naturalnych barwników)*, ss. 161—169, 5 il., 2 tab. Próbkę wełny ufarbowanej dziewięcioma barwnikami pochodzenia naturalnego poddawano badaniom na płowienie w urządzeniu Microscal. Zmiany zabarwienia określano wizualnie oraz instrumentalnie. Wyniki zestawiono ze stosowanymi ogólnie skalami płowienia. Różne metody wyrażania zmian koloru dostarczają ilościowych danych co do wpływu światła na barwniki naturalne.

D. G. Duff, R. S. Sinclair, D. Stirling, *The Fastness to Washing of Some Natural Dyestuffs on Wool (Odporność na pranie wełny farbowanej barwnikami naturalnymi)*, ss. 170—176, 5 tab. Ocena odporności na pranie wełny ufarbowanej dziewięcioma naturalnymi barwnikami. Wiele z przebadanych barwników wykazało wyraźne zmiany barwy, których stopień zależny był od ilości alkaliów w kąpeli piorącej. Podkreślenie konieczności oznaczania odczynu (pH) kąpeli, w których czyszczone są tkaniny farbowane barwnikami naturalnymi.

M. F. Mecklenburg, J. E. Webster, *Aluminium Honeycomb Supports: their Fabrication and Use in Painting Conservation (Aluminiowe podłoża komórkowe: ich sporządzanie i użycie w konserwacji malowideł)*, ss. 177—189, 10 il. Opis przygotowania i zastosowania sztywnych podłoży z aluminiowym rdzeniem komórkowym do malowideł na płótnie. Możliwości użycia stołu próżniowego do naklejania obrazów na podłożu aluminiowe przy użyciu spoiw woskowo-żywicznych lub innych termoplastycznych. Informacje techniczne o dostępnych materiałach mogących znaleźć zastosowania w przygotowywaniu inaczej konstruowanych podłoży.

E. De Witte, P. Huget, P. van den Broeck, *A Comparative Study of Three Consolidation Methods on Limestone (Badania porównawcze trzech metod wzmocnienia wapienia)*, ss. 190—196, 4 il., 2 tab. Do badań użyto wapienia organogenicznego o dużej porowatości, pochodzącego z Maastrichtu. Próbkę o wymiarach 5×5×5 cm nasycano pod zmniejszonym ciśnieniem roztworem Paraloidu B 72 w toluenie oraz mieszaniną monomerów metakrylanu metylu i akrylanu etylu. Próbkę nasycano monomerami polimeryzowano następnie w podwyższonej temperaturze i metodą radiacyjną. Najlepsze wyniki uzyskano przy nasycaniu monomerem polimeryzowanym termicznie.

N. A. North, *Determination of the Water Content of Acetone Solutions (Oznaczanie zawartości wody w roztworach acetonu)*, ss. 197—198, 1 tab. Opis oznaczania zawartości wody przez pomiar przewodnictwa nasyconego roztworu NaCl w badanej mieszaninie aceton — woda.

Recenzje, ss. 199—202.

(N. S. Brommelle, rec.), G. L. Stout (ed), *Technical Studies in the Field of Fine Arts*. Fascimile Edition, Editorial Advisor Wolfgang M. Freitag, Garland Publishing Inc., New York 1975, 2535 ss. (10 tomów za lata 1932—1942).

(G. F. Stucker, rec.), A. F. Rixon, *Fossil Animal Remains: Their Preparation and Conservation (Skamieniałości zwierząt: preparowanie i konserwacja)*, The Athlone Press, London 1976, 304 ss.

Oprac. Piotr Rudniewski

CHUDOŻESTWIENNOJE NASLEDIJE. Wyd. Ministerstwo Kultury ZSRR. Wsiesojuznaja Cienralnaja Nauczno-Issledowatelskaja Laboratorija po Konserwacii i Restawracii Muzejnych Chudożestwiennych Cennostiej (WCNIŁKR). Moskwa. Wydawnictwo ciągle, nieperiodyczne.

Tom 2 (1977), stron 208, ilustracje

N. G. Belenskaja, T. V. Aleksiejewa, *Issledowanije dolgowiecznosti piszczej bumagi N° 1 metodom uskorennogo tieploogo i swietowego starenija (Badanie trwałości papieru piśmiennego*

nr 1 za pomocą urządzenia do prób przyspieszonego starzenia pod działaniem światła i ciepła), ss. 3—14, lit. Badaniu poddano papier z celulozy siarczanej marki B¹ w następujących odmianach: 1) z czystej celulozy bez dodatku wypełniacza i kleju, 2) klejony dimerem heksadecylketenu, wypełniony kaolinem, 3) klejony dimerem heksadecylketenu, wypełniony kredą, 4) klejony klejem kalafoniowym, wypełniony kaolinem. Stwierdzono, że papier klejony dimerem jest trwalszy niż klejony klejem kalafoniowym. Spośród papierów klejonych dimerem heksadecylketenu trwalszy jest papier z wypełniaczem kredowym niż kaolinowym.

T. I. Berlin, *Spektrochemiczeskij metod analiza malych prob wziatych iz bronzowych predmiotow prikladnogo iskusstwa i skulptury (Analiza widmowa malych prób pobranych z brązowych obiektów rzemiosła artystycznego i rzeźby)*, ss. 15—18, lit. Opracowana metoda opiera się na analizowaniu serii po 10 widm z prób (0,5—1,0 mg) brązu rozpuszczonego w stężonym kwasie azotowym. Próba podawana jest na elektrodę spektrografu ISP 30 kropkami ze specjalnie skonstruowanej biurety. Załączono tabele z porównaniami wyników analizy klasycznej i widmowej oraz wykaz par linii analitycznych widma.

W. J. Birsztejn, *Niekotoryje woprosy tiechnologii Srednie-aziatskich i Priczernomorskich stiennych rozpisiej anticznego wremieni (Niektóre próby technologii średnioazjatyckiego i czarnomorskiego starożytnego malarstwa ściennego)*, ss. 19—32, lit. Organizacyjne składniki fragmentów malowideł ściennych ze Środkowej Azji, datowanych od II w. p.n.e. do III w. n.e., oznaczono metodami biochemicznymi. Poszczególne aminokwasy rozdzielono na kolumnach chromatograficznych Dovex 50×2. Stwierdzono, że spoiwem była żelatyna w próbach pochodzących z Mansur Tepe, natomiast w próbach z Kara Tepe spoiwem były gumy roślinne (widma podczzerwone wielocukrów podobne do widm gum z drzew wiśniowych). Obie techniki znane były na Środkowym Wschodzie i opisane przez dawnych autorów indyjskich. W próbach starożytnej polichromii koloru czerwonego, pochodzącej znaną Morza Czarnego, oznaczono wosk pszczeli.

A. W. Iwanowa, *Mietodika ispytanij ukriepленных obrazcow izwiestkowych sztukturok (Metodyka badania wzmocnionych prób zapraw wapiennych)*, ss. 33—41. Metoda badania obejmuje oznaczenia absorpcji i odparowania wody, poddawanie cyklom moczenia, suszenia, mrożenia i rozmrażania, drastycznych zmian temperatury, naporowania i ścierania. Badano również zachowanie się warstw malarskich na próbach. Niezależnie od tego określano odporność prób na działanie światła, czynników biologicznych i ściskanie.

M. K. Kalisz, *Techniczeskie triebowanija k iskusstwiennoj patinie monumientalnych bronzowych i miednych pamiatnikow i metody jeje issledowanija (Warunki techniczne sztucznego patynowania brązowych i miedzianych obiektów zabytkowych i metody ich badania)*, ss. 42—54, lit. Omówiono własności fizyczne i chemiczne, jakim winna odpowiadać sztucznie wytworzona patyna. Winna ona skutecznie zabezpieczać zabytki z brązu i miedzi przed niszczącym działaniem różnych czynników atmosferycznych. Podano metody badania patyny.

Issledowanije i riestawracija latinskoj biblij XIII w. iz sobranija Naucznoj Biblioteki im. Gorkogo pri Moskowskom Gosudarstwiennom Uniwersitietie (Badanie i konserwacja biblii łacińskiej z XIII w. ze zbiorów Naukowej Biblioteki im. Gorkiego przy Państwowym Uniwersytecie Moskiewskim):

I. P. Mokrecowa, *Istoriko chudożestwiennoje swiedenija o rukopisi (Historyczno-artystyczne źródła do rękopisu)*, ss. 55—70, lit. Biblia pochodzenia francuskiego została подарowana Uniwersytetowi Moskiewskiemu w 1803 r. przez P. G. Demidowa. Omówiono zachowane źródła i literaturę, przeprowadzono próbę atrybucji miniatur. Do artykułu załączono spis 71 miniatur znajdujących się w rękopisie oraz tłumaczenie z języka francuskiego artykułu o biblii, który ukazał się w XIX w.

W. L. Romanowa, *Paleograficzeskoje issledowanije rukopisi (Badanie paleograficzne rękopisu)*, ss. 71—75. Próba datowania rękopisu na podstawie analizy paleograficznej.

M. P. Wikturina, *Rientgenograficzeskoje issledowanije miniatur rukopisi (Rentgenograficzne badanie miniatur rękopisu)*, ss. 76—81. Na podstawie badań rentgenograficznych stwierdzono, że miniatury rękopisu zostały wykonane przez trzech autorów.

J. F. Serow, *Riestawracija perepleta rukopisi (Konserwacja oprawy rękopisu)*, ss. 82—84. Zawiera szczegółowy opis zabiegów konserwatorskich przeprowadzonych dla odświeżenia i zabezpieczenia oprawy rękopisu.

M. M. Naumowa, *Primienienije metoda röntgenfazowego analiza dla issledowanija sostawa produktow korozii na proiwiedienjach iskusstwa iz miedi i bronzy (Zastosowanie fazowej analizy rentgenograficznej do badania składu produktów korozji na obiektach sztuki z miedzi i brązu)*, ss. 85—91, lit. Omówiono możliwości zastosowania dyfrakcyjnej rentgenowskiej analizy fazowej do określania składu i struktury produktów korozji zabytków z miedzi i brązu.

A. Petrakiew, A. Sawow, C. Kamenowa (Bułgarska Republika Ludowa), *Issledowanije mnogostojnych stienopisiej pri pomoszczu elektronnoho mikrozonada (Badanie wielowarstwowych malowideł ściennych za pomocą mikros sondy elektronowej)*, ss. 92—95. Za pomocą mikros sondy elektronowej określono nieorganiczne pigmenty w poszczególnych warstwach malowideł ściennych. Próby pobrano z zabytków malarstwa ściennego znajdujących się na terenie Bułgarii. Na podstawie porównania metod mikros sondy rentgenowskiej i mikroanalizatora laserowego stwierdzono, że badania prowadzone przy ich zastosowaniu wzajemnie uzupełniają się.

S. W. Rimskaia-Korsakowa, *Kontrol za sniatiem laka s proiwiedienij žiwopisi s pomoszczu otrazennych ultrafioletowych luczej (O kontroli zdejmowania werniksu z obiektów malarstwa za pomocą odbitego promieniowania nadfioletowego)*, ss. 96—99.

G. W. Tkaczukowa, *Udalenie produktow korozii z miednogo osnovanija emaliowych izdelij (Usuwanie produktów korozji z miedzianych podłoży obiektów emaliowanych)*, ss. 100—113, lit. Wśród stosowanych metod wymienia się jako godne polecenia: ekstrakcję elektrochemiczną w wodzie destylowanej, ekstrakcję elektrochemiczną w roztworze $(\text{NH}_4)_2\text{CO}_3$, ekstrakcję za pomocą wymiennika jonowego (jonitu), zastosowanie $\text{Na}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ jako inhibitora.

L. I. Albaum, *Iz opyta konserwacii stiennych rozpisiej na lessowaj osnovie (Z doświadczeń w konserwacji malowideł na podłożu lessowym)*, ss. 114—116. Opis demontażu fragmentów malowideł ściennych na podłożu lessowym. Nowość metody polega na zastosowaniu folii polietylenowej zamiast papieru lub tkaniny.

K. N. Bakuradze, *Snjatje fresok (Nieskolko primierow iz praktiki chudożnika, restawatora) (Zdejmowanie fresków. Kilka przykładów z praktyki artysty-konserwatora)*, ss. 117—119. Opis metody zdejmowania fresków stosowanej w gruzińskiej Specjalistycznej Pracowni Naukowo-Konserwatorskiej.

W. P. Buryj, *Primienienije nowych materiatow pri montirowkije fragmentow monumientalnoj žiwopisi na iskusstwiennije osnovanije (Zastosowanie nowych materiałów do montowania fragmentów malarstwa ściennego na sztucznym podłożu)*, ss. 120—123. Autor zaleca stosowanie między innymi spienionych i rozwłóknionych materiałów mineralnych (takich jak wełna azbestowa, żużlowa, surowego włókna szklanego) do wypełniania ubytków, sporządzania podłoża i montowania fragmentów malowideł ściennych.

G. Z. Bykowa, *Riestawracija enkausticzeskoj ikony „Sergij i Wakch” VI—VII iz Kiewskiego miuzieja wostocznego i zapadnogo iskusstwa (Konserwacja enkaustycznej ikony „Sergiusz i Bakchus” z VI—VII w. n.e. z Kijowskiego Muzeum Sztuki Wschodniej i Zachodniej)*, ss. 124—133, lit. Przeprowadzono badania pigmentów i podłoża drogą analizy chemicznej, rentgenografii i fluorescencji w nadfiolecie i podczerwieni. Zdjęto przemalowania i usunięto późniejsze uzupełnienia. Opisano szczegółowo kolejne czynności wykonywane w trakcie konserwacji.

G. W. Zarenkow, *Montirowka fragmentow monumientnoj žiwopisi w metalliczeskiju ramu na izwiestkowo-kazeinowij raztwor. Metod S. S. Czurakowa (Montaż fragmentów malowidła ściennego w ramie metalowej na roztworze kazeinowo-wapienny. Metoda S. S. Czurakowa)*, ss. 134—135.

N. J. Pietuchow, *Udalenie powierchnostnych zagrazenij s proiwiedienij žiwopisi (Usuwanie powierzchniowych zabrudzeń z obiektów malarstwa)*, ss. 136—139, lit. Autor rozważa wady i zalety żółci stosowanej do usuwania zabrudzeń z powierzchni obrazów olejnych.

W. L. Trofimow, *O riestawracii fragmentirowannoj skulptury iz kamnia i kosti (O konserwacji rozbitej rzeźby z kamienia i kości)* ss. 140—144, lit. Artykuł omawia zastosowanie materiałów syntetycznych do konserwacji rzeźby z kamienia i kości.

J. I. Grenberg, *Niekotoryje woprosy razrabotki miuziejnoj dokumentacii w aspikcie informacionnogo obsluziwania (Problemy opracowania dokumentacji muzealnej dla celów informacji)*, ss. 145—166, lit. Artykuł został opracowany na podstawie referatów wygłoszonych na konferencjach Komitetu Konserwatorskiego ICOM. Autor jest koordynatorem Grupy Roboczej „Dokumentacja” tego Komitetu.

W. P. Buryj, *Ob ucstasii w rabotie Sowietko-Afganskaj Archeologiczeskoj Ekspedicii AN SSSR w 1972 g. (O udziale w pracach Radziecko-Afgańskiej Ekspedycji Archeologicznej Akademii Nauk ZSSR w 1972 r.)*, ss. 167—169. Opis transferu malowideł ściennych (ok. 15 m²) zdjętych w miejscowości Dalberzin (odkrytych w 1969 r.) do Kabulu.

Z. B. Wołkowa, *Pieriodiczeskije izdanija i bibliograficzeskije ukazatieli po woprosam riestawracii (Wydawnictwa periodyczne i przeglądy bibliograficzne konserwacji)*, ss. 170—179. Przegląd radzieckich i obcych czasopism i wydawnictw bibliograficznych dotyczących konserwacji i badania dzieł sztuki i zabytków.

G. A. Koszalenko, *Feofrast i jego swiedienija o materiatlach i tiechnike drieniegriczeskoj žiwopisi (Teofrast i jego wiadomości o materiałach i technice starogreckiego malarstwa)*, ss. 180—193, lit. Komentarz do pracy Teofrasta o pigmentach i technice malarstwa, zawartej w jego dziele pod ogólnym tytułem *O kamieniach*.

G. P. Michalewicz, *Swiedienija o lazuritie w Persidskoj mineralogiczeskoj literature XII—XIII w. (Wiadomości o lazurycie (lapis lazuli) w perskiej mineralogicznej literaturze XII—XIII w.)*, ss. 194—202, lit.

N. A. Nikiforaki, *Kartina „Wenera w kuznice Wulkana” iz Minskogo Chudożestwiennogo Miuzieja (Obraz „Wenus w kuźni Wulkana” z Mińskiego Muzeum Sztuki)*, ss. 203—207. Na podstawie badania częściowo zachowanej sygnatury i analizy technologicznej ustalono autorstwo obrazu. Autorem jest Peter Thys, malarz flamandzki z XVII w.

Ilustracje na 69 stronach nlb.

Spis treści i streszczenia w jęz. rosyjskim i angielskim.

Tom 3 (1977), stron 200, ilustracje

W. J. Birsztejn, *K woprosu tiechnologii ranniesriedniewiewojoj śriednieaziatskoj monumientalnoj žiwopisi — issledowanije swiazuszczego rozpisiej (O technologii wczesnośredniowiecznego środkowo-azjatyckiego malarstwa ściennego — badanie spoiwa)*, ss. 3—7, lit. Z prób datowanych na II—VII w. n.e. pobranych z wykopalisk w Kara-tepe, Toprak-kala, Piandzikencie i Adzina-tepe oddzielono warstwy malatury, a z nich wyodrębniono organiczne spoiwa i zbadano spektrofotometrycznie w podczerwieni. Otrzymano widma przypominające widma gum drzew z rodziny śliwowych (*Prunoidae*).

W. J. Birsztejn, W. M. Tulczinskij, *Ob identifikacii wieszczestw pokrownogo słoja egipetskich kamienych stel (O identyfikacji materiałów wierzchnich pokryć egipskich stel grobowych)*, ss. 8—11, lit. W pokryciach grobowych stel egipskich wykryto obecność wosku i gum roślinnych. Oznaczenia wykonano metodą spektroskopii w podczerwieni.

W. J. Birsztejn, L. W. Kuzniecowa, *Opredienienije swiazuszczich mnogostojnoj stankowoj žiwopisi na zrezach (Oznaczanie spoiw na przekrojach wielowarstwowego malarstwa sztalugowego)*, ss. 12—19, lit. Omówiono literaturę tematu i metodę opartą na testach biochemicznych, specjalnie opracowaną do badania spoiw w warstwach malarskich. Metoda ta opiera się na własnościach czerwieni kumasowej barwiącej wyłącznie białka i czerni Sudan B barwiącej wyłącznie lipidy (na kolor niebieski) i pozwala na wykrywanie białek i olejów w spoiwach.

M. P. Wiktorina, *Fiziczeskie metody issledowanija pri atribucii žywopisnych proiwiedienij (Fizyczne metody badania dzieł malarstwa dla celów atrybucji)*, ss. 20—31. W celu określenia autorstwa i stanu zachowania obrazów stosowane są badania przy użyciu nadfioletu i podczerwieni. Za pomocą nadfioletu najlepiej można określić stan powierzchni obrazu, natomiast podczerwień pomaga w ustaleniu autentyczności sygnatury i rysunku pod malowidłem. W niektórych wypadkach nieocenione usługi oddaje makrografia.

L. I. Woronina, D. Z. Arakczewa, *Zaszczyta chudożestwiennych gruntowanych cholstow ot pleszczewienija (Ochrona gruntowanych płócien artystycznych przed pleśnieniem)*, ss. 32—40, lit. Przed wyrobem nici należy zaprawić napaginą (ester etylowy kwasu paraoksybenzoesowego).

Z. M. Żelinskaja, *Primenienije metoda infrakrasnoj spektroskopii k analizu matierialow żiwopisi (Zastosowanie spektroskopii w podczerwieni do analizy materiałów malarstwa)*, ss. 41—48, lit. Opisano teoretyczne podstawy metody i możliwości oznaczania składników organicznych i nieorganicznych różnych mieszanin spotykanych w materiałach malarstwa. Podano przykłady badań przeprowadzonych w WCNIŁKR w Moskwie.

M. K. Kalisz, *Triebowanija k podgotowkie powierchnosti bronzowej skulptury podwieregajemoj patinirowaniju (Wymagania w przygotowywaniu powierzchni rzeźb z brązu do patynowania)*, ss. 49—62, lit. Chemiczne i mechaniczne sposoby czyszczenia powierzchni brązu z brudu i tłuszczów, wytrawiania i polerowania przed patynowaniem.

L. W. Kuzniecowa, *O pigmentach diewnierusskoj tiempiernoj żiwopisi (O pigmentach staroruskiego malarstwa temperowego)*, ss. 63—82, lit. Studium rękopisów z XV—XVIII w. zawierających nazwy pigmentów stosowanych w staroruskim malarstwie. Interpretację oparto na badaniach fizycznych i chemicznych i wyjaśniono, w jakim zakresie dotyczą tylko koloru, a w jakim również nazw współczesnych lub dawnych minerałów, związków chemicznych nieorganicznych i organicznych, używanych jako pigmenty w dawnym malarstwie.

L. A. Lelekow, *Monumentalnaja żiwopis pieriedniej Azii. VI—I tys. do n.e. (Malarstwo ściennie Azji Przedniej. VI—I tysiąclecie p.n.e.)*, ss. 83—97, lit. Na tle zarysu historii malarstwa ściennego na Bliskim Wschodzie omówiono rozwój techniki malarskiej i stosowane materiały.

E. F. Fedorowicz, *Prostiejsze metody issledowanija okraski diewnich i starimnych tkaniej (Prostsze metody badania barwienia dawnych i starożytnych tkanin)*, ss. 98—107, lit. Omówiono chromatograficzne i luminescencyjne badania barwników ze starych tkanin. Oparto je na metodzie R. Pfistera, zastosowanej do badania tkanin egipskich i hellenistycznych, zmodyfikowanej przez W. N. Kononowa.

Chusam el Din Abdel Chamed, *Nasiekomyje wriedieli w miuziejach Egipta (Szkodniki owadzie w muzeach Egiptu)*, ss. 108—112, lit. Wyniki badań obiektów uszkodzonych przez owady w pięciu egipskich muzeach Kairu i Aleksandrii. Rodzaje owadów oznaczono na podstawie charakterystycznych cech uszkodzeń i rozmiarów zniszczeń.

I. G. Borisowa, A. F. Erko, *Razrabotka metodiki konserwacji żiwopisi pamiatnikow dieriewiannoj architektury (Studia nad metodyką konserwacji malarstwa w zabytkach architektury drewnianej)*, ss. 113—118, lit. Badania laboratoryjne prób drewna impregnowanych roztworami żywicy syntetycznych.

E. J. Iwanowa, *Riestawracija i issledowanije kartin Dżowanni Batista Tiepolo „Wstrecza Antonia i Kleopatry” i „Pir Kleopatry” (Konserwacja i badanie obrazów Giowanni Batista Tiepolo „Spotkanie Antoniusza i Kleopatry” i „Uczta Kleopatry”)*, ss. 119—125, lit. Sprawozdanie z konserwacji i badań obrazów Tiepola, przeprowadzonych w latach 1963—1968 w Głównej Centralnej Naukowo-Artystycznej Pracowni Konserwatorskiej im. J. E. Grabarja przez M. L. Butakowa, S. S. Galuszkina, E. J. Iwanową, I. P. Suworowa i I. A. Tarasowa. Wykonano badania rentgenowskie i analizy chemiczne zapraw i farb wymienionych obrazów.

M. N. Lebel, *Konserwacja anticznoje skulptury iz kamnia (Konserwacja rzeźby antycznej z kamienia)*, ss. 126—144, lit. Omówiono literaturę rosyjską i obcą na temat konserwacji kamienia, zwłaszcza marmuru i wapienia, zarys historii konserwacji i przegląd metod stosowanych w poszczególnych pracowniach, a przede wszystkim w pracowni konserwatorskiej Państwowego Ermitażu, w czyszczeniu, utrwalaniu pozostałości polichromii, uwalnianiu od soli, wzmacnianiu kamienia, poprawianiu dawnych zapraw, klejeniu, wypełnianiu ubytków i retuszowaniu. Opisano możliwości i zakres stosowności nowych materiałów na podstawie własnych, dwudziestoletnich doświadczeń.

A. P. Niekrasow, L. P. Bałygina, *Tiechniko-riestawracionnoje issledowanije żiwopisi Andrieja Rublowa s 1408 g. w Uspienskom Soborie g. Władimira (Techniczno-konserwatorskie badanie obrazu Andrzeja Rublowa z 1408 r. w Soborze Uspińskim we Włodzimierzu)*, ss. 145—149, lit. Historia konserwacji unikatowego malowidła ściennego Rublowa we Włodzimierskim Soborze Wniebożycia, zniszczonego w przeszłości głównie na skutek powtarzanej wzmacniającej impregnacji roztworem kazeiny. Stabilizację malowidła przeprowadzono za pomocą roztworów syntetycznej żywicy produkcji radzieckiej — VA 2 EGA, SVED, K 42 i K 15/3, polecanych przez WCNIŁKR.

I. W. Rozanowa, M. P. Wikturina, *Nowyj pamiatnik Gosudarstwiennoj Tretiakowskoj Galerei — ikona Bogomateri Odigitrija s żitiem Bogomateri, Joakima i Anny (Nowy nabytek Państwowej Galerii Tretiakowskiej — ikona Hodigitria z żywotem Matki Boskiej, Joachima i Anny)*, ss. 150—156, lit. Sprawozdanie z badania stylistycznego, rentgenograficznego i w promieniach podczerwonych ikony pochodzącej z przełomu XV i XVI w.

L. P. Nowikowa, *Riestawracija rieżnych panno iz Szachristana (Konserwacja rzeźbionych paneli z Szachristanu)*, ss. 157—161, lit. Konserwacja dużych, w znacznym stopniu zwęglonych paneli drewnianych, pochodzących z wykopalisk. Opisano zabiegi konserwatorskie podjęte w miejscu wydobycia i w pracowni. Polegały one głównie na oczyszczeniu i stabilizacji wymiarowej drewna.

N. A. Szawrina, J. A. Kazakow, *Riestawracija plafona iz osobniaka kniazja N. B. Jusupowa (Konserwacja plafonu z pałacyku księcia N. B. Jusupowa)*, ss. 162—164. Po konserwacji i zbadaniu plafonu stwierdzono, że jego autorem jest G. B. Tiepolo.

S. W. Filatow, *Ekspierimentalnoje otsojenije zapisi ikony „Mietropolit Aleksiej” (Doświadczenia odwarstwienie malowideł ikony „Metropolita Aleksy”)*, ss. 165—171. Artykuł omawia rozwarstwienie i rozdzielenie ikony od zamalowania. Zamalowanie jako odrębny obraz przeniesiono na nowe podłoże. Oryginał został namalowany w 1577 r. przez Dawida Siracha.

O. M. Fridman, E. S. Czepko, G. S. Dierienikjan, A. A. Maszkow, *Tierniczskoj metod konserwacji syrcowych konstrukcij (Termiczna metoda konserwacji budów z surowej gliny)*, ss. 172—177. Metoda stosowana w konserwacji zabytków Chiwy, Samarkandy i Buchar. Wadą metody jest powodowanie zmiany koloru po wypaleniu, zaletą — twardość materiału po zabiegu.

S. I. Goriełowa, *Iz istorii riestawracii w SSSR. 1917—1923 (Z historii konserwacji w ZSRR. 1917—1923)*, ss. 178—200, przypisy. Artykuł, opracowany na podstawie źródeł archiwalnych, omawia powstanie i działalność centralnego biura konserwacji zabytków w ludowym komisariacie ochrony zabytków oraz najważniejszych pracowni konserwatorskich.

Ilustracje na 52 stronach nłb.

Spis treści i streszczenia w jęz. rosyjskim i angielskim.

Oprac. Janusz Lehmann